

Hüseyin Yürük Haber AjandaNet

13'üncü yıldönümünde e-muhtıralı 27 Nisan Kalkışması

HÜSEYİN YÜRÜK — 26.04.2020 00:22 yayınlandı

Bekir Coşkun, “Bu karşı devrim durdurulacak. Ama darbeli mi olacak, darbesiz mi?” şeklindeki izahıyla açıkça darbeye davetiye çıkarıyor, ancak bunun hesabını sormak hiçbir savcının aklına gelmiyordu. Çünkü Atatürkçü olmak şartıyla her türden suçu işlemek de serbestti(!).

Generallerin millete karşı kalkışması

DERİN devlet odakları, 2002 yılında AK Parti’nin iktidara geldiği günden beri hazımsızlık ve husûmet politikaları izlemeye başlamışlardı. Nisan ayı sonunda bu kez “27 Nisan Askerî Bildirisi” devreye sokuldu.

27 Nisan 2007’nin gece yarısında, Genelkurmay Başkanlığı’nın resmî web sayfasında AK Parti’yi ve Türk halkını hedef alan zehir zemberek, korsan bir bildiri yayınlandı. Bildirinin sahibi ortada yoktu. Bildiri, hem Cumhurbaşkanlığı seçimini, hem de sonrasını tanzim etmeyi hedefliyordu.

27 Nisan E-Muhtırası’nda yer alan ve askerce rahatsız olunduğu söylenen konular, birkaç ay içinde gazetelerde çıkan haberlerden ibaretti. Buna göre gazeteler toplumda kötü gidişe dair bazı örnekleri haberleştirmişler ve asker de bunu görünce duyduğu rahatsızlığı muhtıra ile ifade etmişti. Eski Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt, birkaç yıl sonra olup biteni tam da bu şekilde açıklamıştı.

Darbecilerin kadim ortakları olan Hürriyet, Milliyet ve Vatan gazeteleri, ertesi gün aynı manşeti atmışlardı:

Hürriyet: “Genelkurmay’dan çok sert açıklama!”

Milliyet: “Genelkurmay’dan çok sert açıklama!”

Vatan: “TSK’dan muhtıra gibi açıklama!”

Medya, bu manşetlerle bombardımana ateş desteği vermişti.

27 Nisan, askerin, 28 Şubat’tan sonra ilk kez bu kadar açıktan siyasal sürece müdahale kararıydı. Sadece Abdullah Gül’ün cumhurbaşkanı olmasını engellemek değil, beraberinde AK Parti’nin güçlenmesi muhtemel iktidarını da geriletmek amacı taşıyordu. Türk siyaset tarihine kara bir leke olarak geçecek bildiri, “Kutlu Doğum Haftası etkinliklerini, mevlit merâsimlerini, Kur’ân ve ilâhi yarışmalarını” tehlike olarak ilân ediyordu. E-muhtırada halkın bir kısmı önce düşman ilân ediliyor, daha sonra Silahlı Kuvvetlerin bu düşmana karşı sarsılmaz bir kararlılık içinde olduğu belirtiliyordu.

Karpat, 27 Nisan Darbe Kalkışması’nı şöyle anlatır: “Ordu, ‘lâik’ ve ordu dostu bir Cumhurbaşkanı olan Ahmet Necdet Sezer’in görev süresinin dolmasından sonra, Abdullah Gül’ün Cumhurbaşkanı seçilmesine karşı çıktı. Bu sırada ordu da hükûmete karşı bir hayli üstü kapalı bir uyarı yayınladı.” (Karpat, 2007:294)

Tamer Korkmaz’ın tesbitiyle, “emir komuta zinciri dışında çalakalem yazılmış, Çankaya seçimlerini etkilemeyi amaçlayan sanal bir muhtıraydı bu” (Korkmaz, 2009).

Hasan Celal Güzel’e göre ise bu bildiri, “Genelkurmay Başkanı’nın bilgisi dışında internet sayfasında yayınlanmıştı” (Orakoğlu, 2007:170). Büyükanıt, şahsiyetini korumak için bildiriye sahiplenmek zorunda kalmıştı. Bülent Orakoğlu’na göre, AK Parti iktidarına ve onun Cumhurbaşkanı adayına, sayısal çoğunluğuna rağmen cumhurbaşkanı seçtirmemek için psikolojik harekât uygulanmıştı. Bu harekâtın içinde, orduda deşifre edilmiş cunta grupları vardı.

Yasemin Çongar’a göre, “dönemin kuvvet komutanlarından biri, ‘Eğer 367 kararı çıkmazsa darbe olacak’ diye Mahkeme üyelerini tehdit etmiş, üyelerden biri, ‘Bunu torunlarıma anlatamam’ diyerek ağlamıştı” (Çongar, 2009).

Medyada yaygın tanımlamayla ise bir “e-muhtıra” idi verilen. Sonradan ortaya çıkan bilgilere göre, Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Demirel’in korsan bildiriden haberi olduğu açıklanıyordu. Ancak geceyarısı yayınlanan bu korsan bildiriye AK Parti iktidarı bu zamana kadar hiçbir hükûmetin gösteremediği bir karşı tavırla cevap verdi.

Hayati Yazıcı, 2007 Cumhurbaşkanlığı Seçimi öncesi “27 Nisan E-Muhtırası” olarak tarihe geçen geceyi şöyle anlatır: “Bir gece internete bir metin konuldu. 27 Nisan e-muhtırası... Alışkanlıklarını hâlâ sürdürebileceklerini sanan bir davranış... Vesâyetçi bir anlayış, ‘Her şeyi ben bilirim, biz biliriz ve biz yaparız’ düşüncesinden yola çıkmış bir davranış biçimi... Biz milleti temsil ediyorduk ve hiçbir zaman onların emanetini yere düşürmedik. 28 Nisan’da gerekli cevabı verdik. Kenarda köşede çok bekleyenler oldu ‘Bunlar ne yapacak?’ diye. Çok iyi hatırlıyorum, o cevabı hazırlamak üzere resmî konutta toplandığımızda Başbakanımız ‘O muhtırayı ben verdim’ diyen komutanı aramış ve o komutan bulunamamıştı.” (Yeni Şafak, 2012)

Televizyonlar Cemil Çiçek’in açıklama yapacağı haberini son dakika olarak vermeye başlayınca, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’a Genelkurmay Başkanı’nın aradığını söylediler. Artık çok geçti. Başbakan, “Bağlayın bakalım” dedi. Büyükanıt kendisine 12 saat boyunca ulaşılmasının gerekçesini şöyle izah etti: “Torunumu görmek için İstanbul’a gidiyordum. ‘Jammer’ açtı, o yüzden bana telefonla ulaşamamışlar.” (Sever, 2015:21)

Bülent Orakoğlu, 27 Nisan sonrası Hükûmet’in verdiği tepkiyi şöyle analiz eder: “28 Nisan günü Türk siyâsî tarihinde bir ilk gerçekleşti. Hükûmet Sözcüsü, Genelkurmay Başkanlığı’nın Hükûmet’e karşı bir tavır içinde olmasının düşünülemeyeceğini ve Genelkurmay’ın, Hükûmet’in emrinde olduğunu açıklıyordu.” (Orakoğlu, 2007:159)

27 Nisan’la başlayan süreç, Hasan Celal Güzel’in de ifadesiyle “bir milâttır ve artık hiçbir şey eskisi gibi gitmemeye bu tarihte başlamıştır” (Güzel, 2010).

ABD’nin Newsweek dergisinde, “2007’de Türkiye’de darbe olma ihtimâli yüzde 50” şeklinde makale yazan Zeyno Baran’ın kışkırtmaları boşa çıkmıştı. Bu tarihî cevap, birden bütün dengeleri Hükûmet lehine değiştirdi; halk, şapkasını alıp gitmeyen siyasileri “İşte benim temsilcilerim!” şeklinde her plâtformda alkışladı.

27 Nisan kalkışmasının ardındaki psikososyal zemin

Milliyet gazetesi yazarı Osman Ulagay, 27 Nisan Bildirisi'nin ardından gazetesindeki köşe yazarlığını bırakmış, müteakiben bir kitap kaleme almıştı. Ulagay bu kitabındaki darbeci psikolojisini ve sosyolojisini şöyle anlatır:

“Aile yakınlarımdı onlar. Okul arkadaşlarımdı. Yıllardır benimle aynı çevrede yaşayan kimselerdi, dostlarımdı, iş arkadaşlarımdı. Cumhuriyet mitingleriyle başlayıp 22 Temmuz seçimleriyle noktalanın süreçte, iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) hükûmetine karşı bilenmiş umutlarla hep şu soruyu sordular bana: ‘22 Temmuz’da bu adamlardan, bu hükûmetten kurtuluyoruz, değil mi?’

(...) Değişen koşullar bir rol değişimini zorunlu hâle getirirken, bu rol değişiminin toplumsal aktörleri ciddî sorunlar yaşayabiliyor. Hemen her alanda belirleyici konumdayken bu ayrıcalıklarını kaybetmekte olanlar, eski konumlarının onlara kazandırdığı buyurganlığı sürdürmeye çalışıyor, sözlerini geçiremeyince de hırçınlaşıp gerilim yaşamaya başlıyor.

(...) ‘Bu ülke bizden sorulur’ anlayışıyla yetişmiş olan insanlar bugün gelinen noktada, pek çok alanda belirleyici olmaktan çıktıklarının farkındalar. Gözleri askerde, kader ânını geciktirmenin yollarını arıyorlar.

(...) Ben kendi çevremde AK Parti yönetimine karşı duyulan alerjinin âdeta bir histeri nöbetine dönüştüğünü görüyorum. Erken seçim kararı alındıktan sonra karşılaştığım tanıdıkların hemen hepsi bana aynı soruyu soruyordu: ‘Ne dersin, bu adamlardan kurtulabilecek miyiz?’ (Ulagay, 2008: 11, 16, 18, 100)

Hüsamettin Arslan da yaşanan olayları şöyle analiz eder: “Türkiye’de bir İttihat-Terakki, Halk Partisi geleneği, bir de Hürriyet ve İhtilâf Fırkası, Demokrat Parti, Anavatan (Özal’ın Anavatan’ı), AK Parti geleneği vardır. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucu elitleri ordu mensuplarıdır ve Türkiye’de ordu, yukarıdaki tasnife göre siyâsî skalanın sol kanadında yer alır. Bu yüzden, Türk solunun, ağırlıklı olarak militer kurumların siyâsî hayata müdahalesini onaylamasında şaşılacak bir şey yoktur.” (Arslan, 2009:86)

Arslan şöyle devam ediyor: “Türk solu, günümüzdeki kanaat önderi muhataplarını ‘Değişmediniz, takiyye yapıyorsunuz’ diye suçlasa bile, bizatihi kendisi politik değişmeye kapalıdır. (...) Türk Solu ‘devletçi’dir.” (Arslan, 2009:88)

Mete Tunçay, 28 Şubat başta olmak üzere darbecilerin sosyolojik yapısını şöyle izah eder: “Dolayısıyla milliyetçilik, Türkiye’de Kemalizm adını alıyor. Tek milliyetçilik biçimi o değil, egemen milliyetçilik o... Kurumlara dayanıyor, başta ordu olmak üzere. Türkiye’de solcu kim? Ahmet, Mehmet, Saim falan... Bunlar kim, nereden geliyor? 10 kişi sayarsak bunların 7’sinin babası zaten albaydır, askerdir. Biyolojik olarak da hısımlar... Sadece fikrî kesişmeler değil, akraba yani. Subay ailenin haylaz çocuğu komünist oldu!” (Tunçay, 2012)

Arslan’a göre aslında yaşanan, adı konulmamış bir iktidar savaşından ibarettir: “Türkiye’de son zamanlarda yaşanan problem; siyâsî-kültürel formlarda tezâhür eden bir iktidar problemi, bir çekiş ile örs ilişkisi problemidir. Çekici tutan eller, çekici kaptırmak istememektedirler.” (Arslan, 2009:90)

Nitekim bazı Kemalistlerin ruh hâli o günlerde şöyle idi: Sinema oyuncusu Tarık Akan, “27 Mayıs ve 28 Şubat iyi darbelerdi. Bu dönemlerde önümüz açıldı” demişti darbe ve vesâyet süreçlerinde oynadığı roller sebebiyle pâyе sahibi olan ve ancak sistemin devamı hâlinde imtiyazlarını sürdürebilecek kesimin bir ferdi olarak. Fakir akademisyenlik günlerine atfen, “Bir daha ‘Etlik-Ulus’ dolmuşuna bindiğim günlere dönmek istemiyorum” diyen Ertuğrul Özkök de bunlardan biriydi.

CHP’li Süleyman Genç de bu anlamda şu tesbiti yapar: “CHP’nin anlayışı Türkiye’de sol düşüncüyü ve ideolojiyi anlayan, kavrayan ve bunun mücadelesini yapan bir yapıda değil. Daha çok bir orta yaş grubunun temsil ettiği... Yani ne işçi sınıfını temsil eden bir yapısı var, ne işçi sınıfının mücadelesini düşünen bir yapısı var. Cumhuriyet Halk Partisi’nin toplumsal yapısı ve anlayışı onlara uygun değil. CHP daha çok küçük burjuvazinin temsil ettiği insanlardan oluşur.” (Genç, 2010)

Mete Tunçay’a göre, ordunun istediği de Türk toplumu üzerindeki egemen konumunu sürdürmekti. Bütün bu lâiklik ve Atatürk devrimleri vurgusu, topluma direktif vermeyi sürdürmenin bir bahanesi oluyordu ordu için (Tunçay, 2010).

Doç. Dr. Bekir Berat zipek’e göre, sivillerin darbe ve vesâyet sistemindeki yerleri ancak bu imtiyazlar dünyası ile açıklanabilir. “Halk istemese bile onları eğitmeliyiz, muasır medeniyet seviyesine çıkarmalıyız” demeleri, sadece Jakoben olmalarından değil, bu tutumlarının çıkarlarıyla örtüşmesinden kaynaklanıyordu. Kemalizm, ayrıcalıklı sınıfın konumunu meşrulaştırmak için başvurduğu bir ideolojydi. zipek şöyle devam ediyor: “‘Biz imtiyazlarımızı alt sınıflarla paylaşalım’ noktasında değiller. Bunu beklememek de lâzım. Hiçbir toplumsal sınıf kendiliğinden bu noktaya gelmemiştir. Demokratik mücadele ile egemen sınıf gerilediği için demokratik sınıf n plâna çıkıyor; yoksa kendiliğinden gerilemiş de değiller. İmtiyazlardan vazgeçmemek için diğerleriyle kendini eğit görmeme ısrarını sürdürüyorlar. Bu erevede Kemalizm bir zihniyet probleminden ziyâde sınıfsal bir ihtiyaç... Kemalizm, ayrıcalıklı sınıfın ayrıcalıklarını meşrulaştırmak için başvurduğu bir ideolojidir. Aşağıdakiler, ‘Niye siz ynetiyorsunuz, niye sizin çocuklarınız iyi yerlerde okuyor, iyi görevlere geliyor da bizimkiler gelmiyor?’ dediğinde, ‘Siz henüz o olgunluk düzeyine gelmediniz, yeterince ağdaş, lâik olmadınız; dolayısıyla bir süre bu eğitsiz ilişki devam edecek!’ tavrı içindeler. Anadolu sermayesine karşı çıkmalarının sebebi, onların başını örtmesi, namaz kılması değil, kendi pazarlarına girmiş olması. Cem Karaca’nın şarkısında olduğu gibi, ‘İşçisin sen, işçi kal’ diyorlar. Onun ideolojisi Kemalizm oluyor.” (zipek, 2011)

Doç. Dr. Bekir Berat zipek, ayrıca ş tespitlere de yer veriyor: “Demokratik olmak yerine Kemalist olmak ve böyle düşünmek işlerine geliyor. Bu, bir toplumsal kesimin diğer toplumsal kesimle eğit olmama mücadelesidir. Kemalizm bütün çıkarlar kümesini korumanın aracı durumunda. Ayrıcalıklı kesimler, çıkarları tehdit altına düştüğü her zaman darbeleri destekledi. Egemen sınıfın içinde de demokratikleşme sürecine dâhil olan, tuttukları yolun yol olmadığını bilen kesimler olabilir. Meselâ TÜSİAD’da bunun emâreleri görülüyor.” (zipek, 2011)

Oramiral zden rnek de bu anlamda ş zeleştiriği yapar:

“En başta Atatürk’ü bir idol hâline getirmişiz. Kendisi bile, ‘Beni görmek önemli değil, benim fikirlerimi anlamak önemlidir’ demişken, biz her yerde Atatürk’ü heykel, resim, poster olarak anmayı, sanki onu anlamak ile eş tutuyoruz. Bu böyle devam edemez! Bir taraftan İslâmiyet’in günün şartlarını karşılamadığını ve reform geçirmesi gerektiğinden bahsederken, sanki Atatürkçülük ilelebet yaşayacakmış gibi davranıp ilkelerini tartışmaya dahi açmıyoruz. Tabîi o zaman bu ilkeler bir yol gösterici olmaktan öteye, dogma hâline geliyor.

İkinci bir konu da... Bu toplumu Kara Kuvvetleri’nin etkisinden kurtarmak lâzım. Devletin her kesiminde kendi düşünceleri hâkim olsun, herkes kendileri gibi düşünüp kendileri gibi hareket etsin istiyorlar. Harbiye Marşı ile yatıp Harbiye Marşı ile kalkıyorlar.” (Görmüş, 2012:291)

Gazeteciler de yakın bir zamana kadar birçok imtiyazı “askerî vesâyet” sistemine hizmet etmenin karşılığında elde etmişlerdi. Mehmet Ali Birand açık bir şekilde askerleri kışkırtan lâik kesimin davranış kodlarını, kendisini de dâhil ederek şöyle deşifre eder: “Bizim kuşak için devlet daima öncelikliydi. Devleti de asker temsil ederdi. Siyasetçi üçkâğıtçı, yalancı; asker namuslu, her şeyini vatana harcayan kahramandı. Üstelik Atamız, lâik-demokratik Cumhuriyet’i koruyup kollama görevini ona bırakmıştı. Askerin politikacıyı denetleme hakkı vardı. İşler bozulduğunda da asker müdahale edebilirdi. Hattâ tereddütlü bir davranışla karşılaştığımızda, ‘Komutan neredesiniz, devlet elden gidiyor’ diye yazdık... Genlerimize, belki de farkına varmadan darbecilik işlendi... Üniformaların pırıltısını yarı hayranlık, yarı korkuyla izlerdik. Bütün darbeleri anlayışla karşıladık. Yardımcı olduk. Genel algılama, sanki darbeler asker kendi keyfiyle veya Washington’dan aldığı işaretlere göre gerçekleşiyordu. Hayır, işler o kadar basit değil! Askeri darbeye iten, zorlayan daima lâik kesim olmuştur.” Sebep: “Pastayı paylaşmamak”... (Birand, 2011)

Mehmet Ali Birand, “Kendi kurduğumuz sistemi paylaşmak istemedik, tasfiye oluyoruz! Hiç paylaşmadık, askerle susturacağımızı sandık” der ve şöyle devam eder: “Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren bu iki geleneksel (dindarlar ve Kürtler) düşmana karşı sürekli aynı sert yaklaşımı gösterdik. Kendi sistemimizin mühendisliğini yaptık. Bu sistemi oluştururken de, bu ülkenin sadece bize ait olmadığını, dindar kesim ve Kürtlerle de paylaşmamız gerektiğini hiçbir zaman kabullenemedik. Düşünmedik dahi... Düşünenlerimizi de hapishanelere yolladık. Ne Cumhuriyet’in siyâsî sistemini, ne de lâik kesimin egemen olduğu ekonomik pastayı paylaştık.” (Birand, 2011)

Aydınlar da darbenin ve bu sosyolojinin ayrılmaz bir parçasıydı. Sina Akşin, sandıktan çıkan tüm sonuçların demokrasi sayılamayacağını söylüyordu. Bir televizyon programına katılan Prof. Sina Akşin’e göre, darbe plânlamak ve yapmak, Atatürkçü olmak şartıyla meşrudur. Atatürkçü olan, darbe plânı yapabilir (Pamir, 2009).

Bekir Coşkun, AK Parti’yi devirme operasyonunun sahneye konulduğu Nisan ayı başlarında, 6 Nisan tarihli Hürriyet’te şu satırları yazarken çok umutluydu: “Askerî darbe olmaması için şu üçünün olmaması gerekiyor: Devrim yasalarına hakaret; rejime karşı hareket; Cumhuriyet’e ihanet... Bu üçü var mı? Var... Erbakan’ın yetiştirdiği, ondan daha zeki ve kamuflajlı veletleri, onun başaramadığını başarıyorlar. Kendini Atatürk devrimlerinin ebedî bekçisi sayan ve elinde silahlı güç olanların, tüm bu olaylar karşısında sessiz ve seyirci kalmalarına ihtimâl veriyor musunuz? Hayır! Önümüzdeki günler büyük olaylara gebe... Bu karşı devrim durdurulacak. Ama darbeli mi olacak, darbesiz mi?” (Ulagay, 2008:24)

Bekir Coşkun, “Bu karşı devrim durdurulacak. Ama darbeli mi olacak, darbesiz mi?” şeklindeki izahıyla açıkça darbeye davetiye çıkarıyor, ancak bunun hesabını sormak hiçbir savcının aklına gelmiyordu. Çünkü Atatürkçü olmak şartıyla her türden suçu işlemek de serbestti(!).

Bu anlamda son noktayı Birand şöyle koyar: “Aslında, hepimizin bildiği bir gerçeği yüksek sesle söylemiştim. Lâik merkez medyanın büyük bir bölümünün darbeleri doğal karşıladığını, demokrasiden çok Genelkurmay’a inandığını yazmıştım. Bizim kuşak böyle büyütülmüştü. Bizim için, askerin müdahale etmesi ve politikacının bozduğu keyfimizi tekrar yerine getirmesi, sistemde ayarlama yapması çok doğaldı.” (Birand, 2011)